

## Dansk Ornitologisk Forenings anbefalinger til den fremtidige forvaltning af havørnen i Danmark

Med støtte fra Friluftsrådet har Dansk Ornitologisk Forening (DOF) udarbejdet en rapport der analyserer danske havørnes habitatkrav og bestandsudvikling og som ved hjælp af en GIS-analyse søger at fastslå den fremtidige bestandsstørrelse. Rapporten viser, at den lille, men voksende danske havørnebestand klarer sig godt, ungeproduktionen er god og bestanden er siden indvandringen i 1995 vokset med næsten et nyt par om året til 13 ynglepar i 2004. Den aktuelle forvaltningsmodel for danske havørne, der blev udviklet af DOF i 1997, er med andre ord en succes. Da den danske havørnebestand nu er veletableret og i fortsat positiv udvikling, har DOF fundet anledning til at revidere den gamle forvaltningsmodel.

Undersøgelsen påpeger, at det største problem for havørnen i Danmark er forstyrrelser i yngletiden. Således yngler havørnen i dag udelukkende i private skove med begrænsede menneskelige aktiviteter og i en afstand på mindst ca. 300 m til nærmeste bebyggelse.

GIS-analysen viser, at der er et stort potentiale for, at havørnebestanden kan vokse yderligere i de kommende år. Der er i Danmark rigeligt med ledige ynglehabitater for havørne, dvs. naturområder der rummer en passende kombination af ældre løvskov, fiskerige søer og kystområder, store vandfugleforekomster efterår og vinter samt en relativt begrænset færdsel. Baseret på disse geografiske data er der ifølge analysen teoretisk set plads til 160 par havørne i Danmark, hvis alle positive forudsætninger kan opfyldes.

DOFs målsætning er, at Danmarks natur minimum bør rumme 50-75 par havørne. Det er formentlig realistisk at nå dette mål inden 2040. Forudsætningen er, at der udarbejdes en målrettet forvaltningsplan for havørnen i Danmark samt en handlingsplan for dens udførelse. Når først vi har etableret en kernebestand af havørn på nævnte niveau er det DOFs principielle holdning, at nye havørnepar i højere grad må bosætte sig uden at der tages specielle forholdsregler.

Under forudsætning af at den strenge jagtlig beskyttelse af havørne i Danmark opretholdes og der slås hårdt ned på mulig ulovlig bekæmpelse må det forventes, at mange havørne efterhånden vil udvikle en mindsket skyhed overfor mennesker, og derfor vil kunne bosætte sig i ledige habitater selvom disse ligger tæt på beboelse eller naturområder med en relativt intensiv færdsel.

Den store positive gevinst for det danske samfund og den danske natur er, at vi vil få genetableret en af toppredatorerne i vort økosystem, der nu har manglet i henved 100 år som følge af tidligere bekæmpelse og miljøforurening. I tilgift giver en tæt havørnebestand befolkningen mulighed for nogle helt fantastiske naturoplevelser.

***Baseret på den faglige udredning i nævnte rapport bør en kommende forvaltningsplan for Danmarks havørne rumme følgende:***

### **Færdselsfri beskyttelseszone**

- Der bør oprettes en færdselsfri beskyttelseszone på ca. 300 m på landjorden og ca. 500 m på åbne vandflader omkring alle havørnereder, hvor der er adgangsforsbud for offentligheden. Amtsrådet har i medfør af naturbeskyttelseslovens §27 stk.1 og §87 stk. 3 hjemmel til at oprette sådanne zoner. Beskyttelsesperioden omfatter ørnens primære yngletid som minimum perioden 1. februar til 31. juli. Uden for yngletiden kan beskyttelseszonen indskrænkes til 100 m omkring reden. Beskyttelseszonen fastlægges under hensyntagen til naturlige linjer i landskabet, eksisterende anlæg og evt. erhvervsmæssige aktiviteter.

- Oprettelse af forstyrrelsesfri kerneområder i egnede skovområder må forventes at understøtte havørnens positive bestandsudvikling. Sådanne forstyrrelsesfrie områder vil i særlig grad tilgodesee havørn, hvis det drejer sig om skovafdelinger med velegnede redetræer beliggende nær gode fourageringsområder for havørne.

### Skiltning

- Etablerede beskyttelseszoner afmærkes med officielle skilte, som tydeligt gør opmærksom på adgangsforbuddet og baggrunden herfor. På skiltet henvises til lovgrundlaget for beskyttelsen. Skilte skal altid placeres så man ikke kan undgå at se dem og så sne ikke kan dække dem. Skiltningen sikrer også mod uagtsom forstyrrelse. Skovveje, som fører ind til beskyttelseszonen eller meget tæt på denne anbefales lukket ved en fysisk spærring, dvs. en bom, hegn eller lign. Skiltet bør anvise alternative ruter gennem skoven, og ligeledes gerne henviser til udsigtspunkter, hvorfra publikum legalt kan opleve ørnene.

### Erhvervsmæssige aktiviteter

- Det er vigtigt, at beskyttelseszonen efter aftale med lodsejeren friholdes for skovarbejde – især brændesankning – i yngletiden. . Skovning bør finde sted i perioden 1/8-31/1, men bør ikke medføre markante ændringer af beskyttelseszonens karakter. Skovning inden for 100 m fra reden bør altid koordineres med DOFs redekoordinator med henblik på at skabe mindst mulig forstyrrelse. Fældning af redetræer er nu forbudt jf. Bekendtgørelse nr. 152 af 20. februar 2004 om jagttid for visse pattedyr og fugle m.v. § 5, stk. 3: Ørnes, sort storks og rød glentes redetræer må ikke fældes.
- Erhvervsmæssige aktiviteter, som udføres efter et bestemt mønster, og som har fundet sted allerede inden ørnene etablerede sig på lokaliteten, ser ud til at blive tolereret af ørnene. Derfor udgør denne form for aktivitet ikke nogen trussel mod ørnene, og kan fortsætte som hidtil. Det er dog afgørende, at der ikke finder væsentlige ændringer sted i aktivitetsmønsteret.

### Jagt

- Der indgås aftaler med de lokale jægere og de ansvarlige for jagten om at minimere bukkejagten inden for beskyttelseszonen. Det er især problematisk med længere tids ophold i høchsitz, på poster eller lignende inden for zonen. Aftalen bør derfor omfatte at høchsitz o.lign. flyttes uden for denne.

### Overvågning

- Det er fortsat en vigtig forudsætning for havørnebestandens positive udvikling, at der sker en løbende overvågning af rederne, herunder indsamling af data om yngleforløbet, ynglesucces og mulige trusler. Disse data er bl.a. vigtige for at kunne følge om forvaltningen virker efter hensigten. DOF har foreløbigt påtaget sig opgaven, der udføres af en række udpegede, frivillige redekoordinatorer og deres medhjælpere. De lokale redekoordinatorer har samtidig en vigtig koordinerende funktion med hensyn til både lodsejer- og myndighedskontakt omkring beskyttelsen af reden.

### Formidling

- Befolkningens positive holdning til Danmarks ørne er afgørende for at den danske havørnebestand fortsat kan udvikle sig positivt. Det er derfor vigtigt at understøtte

befolkningens positive interesse ved at give befolkningen mulighed for at opleve ørnene. Det kan eksempelvis ske gennem oprettelse af gode observationsposter med information om havørnen på egnede steder, hvor det ikke forstyrrer nævneværdigt. Bredt annoncerede offentlige arrangementer med deltagelse af DOFs lokale ørneguides m.fl. kunne også være en del af denne strategi.

- Når et havørnepar er veletableret på en lokalitet bør offentligheden informeres under forudsætning af, at der er oprettet og afmærket en beskyttelseszone. Erfaringerne viser, at ørnene altid er meget synlige i landskabet, og at lokale fugle- og naturinteresserede derfor før eller siden vil opdage ørneparret. Information og god formidling er vigtige midler til at opnå folkelig opbakning til at beskytte fuglene. Af denne grund er det også vigtigt, at beskyttelsen af reden ikke overdrives, men kun omfatter den allermest nødvendige begrænsning af offentlighedens færdselsmuligheder.

### Myndighedernes rolle

- Et stærkt engagement fra de lokale og regionale myndigheders side er en vigtig forudsætning for en god dialog mellem lodsejere, jægere, redekoordinatore, lokalbefolkning og myndigheder om koordinering af aktiviteter og beskyttelsesinitiativer omkring reden.
- I takt med en stigende havørnebestand og et øget forvaltningsbehov er det nødvendigt, at miljøministeriet yder støtte til den frivillige overvågning og forvaltning af ørnerederne. Relevante udgifter er kørsel, afholdelse af møder, koordinering, oplysning, formidling og eventuelt kompensation.
- Miljøministeriet bør fremme beskyttelsen af havørnen ved at udpegnen af EF-fuglebeskyttelsesområder for havørn udvides med alle kendte ynglepladser, fouragerings- og overvintringsområder af væsentlig betydning for havørnen.
- I flere af vore nabolande er havørnens vigtigste dødsårsag kollisioner med vindmøller, luftledninger, tog og biler etc. Med en stigende ørnebestand må det forventes, at trafikdrab og kollisioner vil udgøre en stigende risiko også for danske havørne. Derfor må konsekvenserne af en mulig påvirkning af nærliggende yngle- og overvintringsforekomster for havørn indgå i VVM-vurderinger, hvor det er relevant.

### Evaluering

- Forvaltningsmodellen bør evalueres efter 5 år og justeres efter behov.

Kan ovennævnte forudsætninger opfyldes – dvs. kan den nuværende relativt restriktive beskyttelse kombineres med en mere fremadrettet forvaltning, formidling og information – forventer DOF at målet om en dansk havørnebestand på mindst 50-75 par kan opnås i løbet af de næste tre årtier.

08-02-2006

Michael Borch Grell

Leder af DOF's Naturfaglige Afdeling